

ARCH o architektúre a inej kultúre
www.arch.sk
3,20 €

ARCH

Architektúra a mobilita

Administratívna budova
Lubica Brunová
Anna Mäkká

Parkovací objekt
Petr Hruša
Vít Zenkl

Zdvíhacia lávka
Martin Rajniš
David Kubík
Tomáš Kosnar

Rodinný dom
Lubomír Peráček st.
Lubomír Peráček ml.

Zdvíhacia lávka

Mladá Boleslav

Huť architektury Martin Rajniš

Most – normální a současně mimořádný

Profesor Martin Rajniš a jeho Huť architektury jsou neza-měnitelným fenoménem na české a – jak dosvědčují uznání a projekty/realizace /1/ – evropské scéně.

Most je nezbytná samozřejmost, má-li být překonána překážka na cestě, lávka přes řeku Klenici sehra-vá roli spojnice pěších a cyklistických stezek. Most/lávka se stává ve svém architektonicko-technickém naplnění jako každé architektonické dílo svědectvím o společnosti. To platí jak o osudech obrovských projektů, jakým je přemostění Nuselského údolí, tak i o tak malých mostech, můstcích/lávkách – zde odkážeme na jedinečnou lávku přes Orlici v Hradci Králové (architektonická kancelář Baum-Baroš Architekten) Rajnišova souběžce Mirko Bauma. /2/ V době, kdy po českých zemích rostou prapodivná centra entertainmentu, zábavní parky, prostě stavby/zařízení na produkci a reprodukci „zážitkové kultury“, byla ona „nezbytná samozřejmost“ – most/lávka předurčená pro pěší a cyklisty přes řeku Klenici v Mladé Boleslavi – ohrožena tím, že se buď prostě odbude jako něco, co nestojí za zážitkovou investici, anebo že se zařadí mezi prapodivnosti kultury pozdně moderní doby.

To se nestalo – můstek/lávka z „Hutě architektury Martin Rajniš“ již na první pohled promlouvá vizualitou, která v sobě nese poselství solidnosti, pevnosti, vyvážení sil. Ta k nám promlouvající

„estetika klidu a vyváženosti“ z dílny neklidného a stále hledajícího architekta Martina Rajniše má své bezpečné zakotvení v čitelné/jasně artikulované konstrukci. Martin Rajniš se vrátil k velice praktickému a působivému „Howe vazníku“ z přelomu XIX. a XX. století. To si žádá vysvětlení.

Za prvé, tímto návratem Martin Rajniš naplňuje jak zásadu „Neměň to, co funguje“ staré dobré Anglie z dob, kdy její inženýři byli, hovořeno s Adolfem Loosem „Athéňané průmyslového věku“, a neméně se tím přihlásil i k principům své osobité životní filosofie architektury. Architekty oblíbený tzv. Howe vazník byl v překotném „úťeku moderny do budoucnosti“ – nově jako by bylo vždy již z důvodu své novosti lepší – opouštěn, opominut a nakonec takřka pro praxi zapomenut. Jeho kvality, pro definovaný úkol, zde byly efektně využity: Křížená dřevěná konstrukce přenáší tlaky a druhá, tvořená kovovými táhly se závitem, přenáší tahy a tak propojuje obě pásnice vazníku. Čeho se tím dosahuje? Kovové táhlo tak racionálně „rozděluje role dřevěných a kovových částí konstrukce v celé délce nosníku“ (M. Rajniš). „Howe vazník“ se z tradovaného tématu u zkoušek na fakultách architektury a stavebnictví vrátil do života. Výsledek? Konzervatismus – přes stavebně inženýrský prvek z epochy nástupu železnic? Spíše inženýrsko-architektonická klasika – solidní konstrukce (z dílny architekta, který rád improvizuje!) – a na lávku/můstek je radost se podívat. Navíc tato lávka je zvedací – napovídá to konstrukce dřevěného rámu ve tvaru jehlanu nad můstkem. Zvedá se při vysoké vodě, při povodni z betonových základů do bezpečné výšky.

e hledajícího
ní v čitelné/
velice prak-
a XX. století.

e jak zásadu
y její inženýři
úmyslového
obité životní
e vazník byl
ové jako by
n, opominut
pro defino-
á konstrukce
tem, přenáší
m dosahuje?
n a kovových
owe vazník“
architektury
smus – přes
eznic? Spíše
kce (z dílny
tek je radost
o konstrukce
dá se při vy-
pečné výšky.

Žádná hydraulika atd., ale dosažená lehkost příhradové konstrukce (dosažená nízká hmotnost díky Howe vazníku by byla nemyslitelná při uplatnění předpjatého betonu apod.) umožňuje využití pákového kladkostroje v případě povodní. Řešení je jedinečné, efektní, spolehlivé.

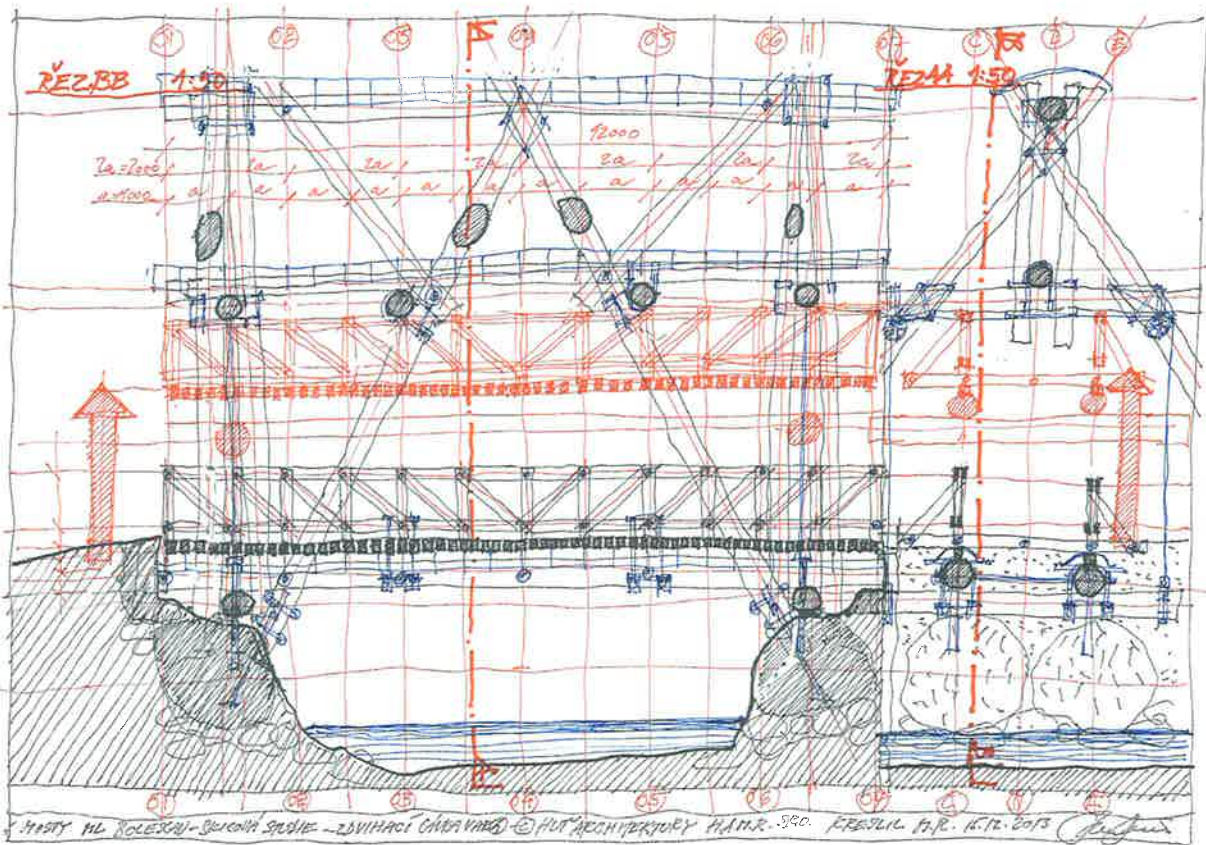
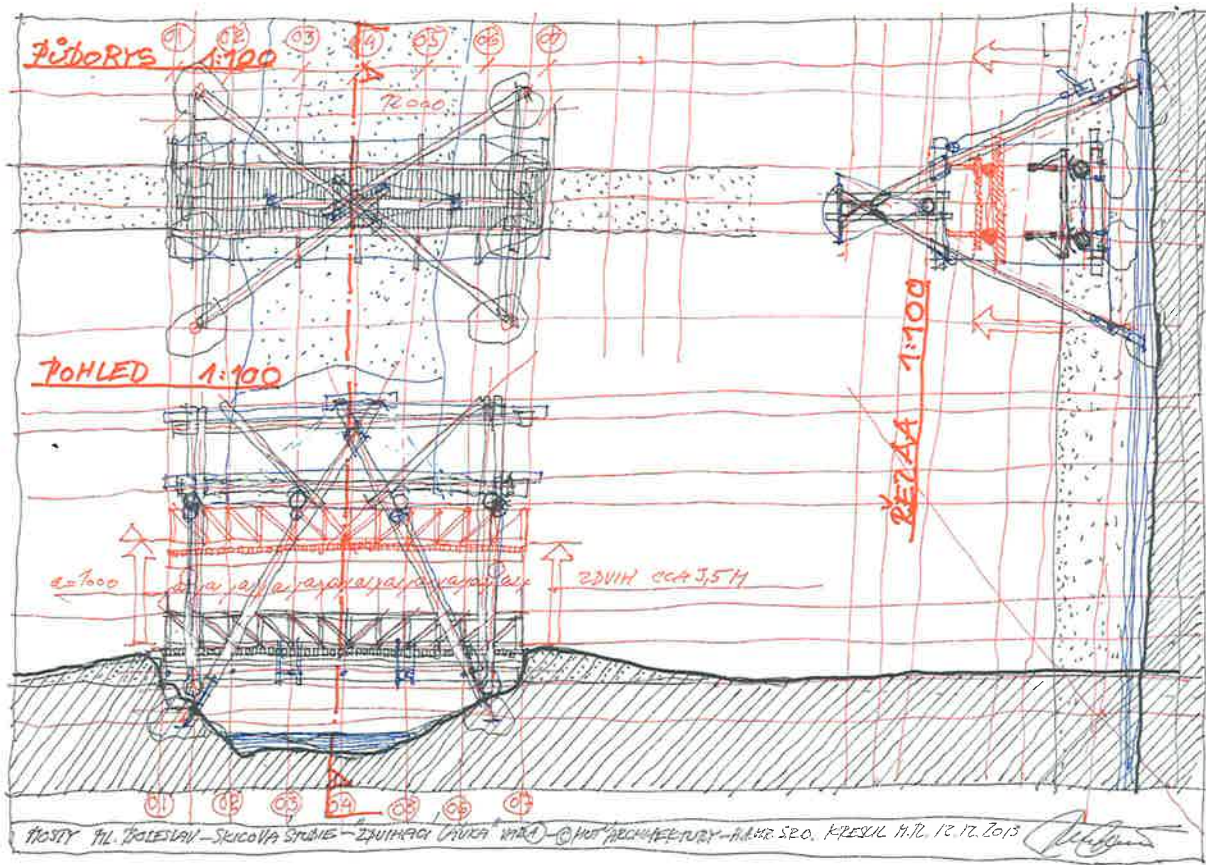
Za druhé, architekt Martin Rajniš (nar. 1944) zde není od včerejška, má za sebou dlouhou a plodnou dráhu s milníky, jako je práce v Hubáčkově SIAL-u plus ve školce SIAL-u, mimo jiné založil a vedl D. A. STUDIO (1986 – 1996), vedl ateliér architektury na VŠUP v Praze (1990 – 1997); dále obchodní dům Prior 02 (s J. Eislerem a M. Masákem; „Máj“ a nyní MY – čteno anglicky), urbanistickou studii a dokumentaci k územnímu a stavebnímu řízení (1995 – 1998) plus realizaci jednotlivých budov Nového Smíchova atd. a přes projekty z let po jeho návratu „z cest do a kolem světa“ (1998 – 2003; vždy zhruba 40 týdnů do roka) vstupujeme do etapy, kdy „zatoužil po svobodě“, až do dnešních dní. Symbol pro *proměnu své osobnosti a projektování* Martin Rajniš našel ve vysokohorské skromné, odolné rostlině Paja brava, z jejíž struk-

tury vyčetl „předobraz své architektury“ (struktura se substrukturami, s vnitřní identitou – neplánovanou, „neprojektovanou“ –, která vyrůstá z interakcí atd.), „přirozené architektury“, která je v opozici vůči provozovanému mainstreamu. /3/ „Ty ocelové, betonové, skleněné domy, ty taky umím, jen jsem strašně opatrný, abych se nevrátil do toho běžného architektonického ghetta,“ píše M. Rajniš v bilingvní monografii *Skici-Sketches /4/*. Příhradová konstrukce z modřínového dřeva zvedací lávky v Mladé Boleslavi je na první pohled v samozřejmém souladu s prostředím, do něhož je zasazena, a současně nic nebrání ani tomu, abychom jako pěší či cyklisté nepocítili respekt k architektonicko-inženýrskému výkonu vtělenému do této stavby. Záměr architekta byl naplněn: nic primitivního, nic technicistního, ale *zvedací lávka jako artefakt vstupující a obohacující náš „přirozený svět“* – žádný další exces kultury entertainmentu. V lávce přes řeku Klanici v Mladé Boleslavi máme před očima jedno z naplnění Rajnišovy konfese „*měkkého adaptabilního projektování*“ a ve vyřešení zvedacího mechanismu nahlížíme „*zdrženlivou uvolněnost*“ vůči technice.

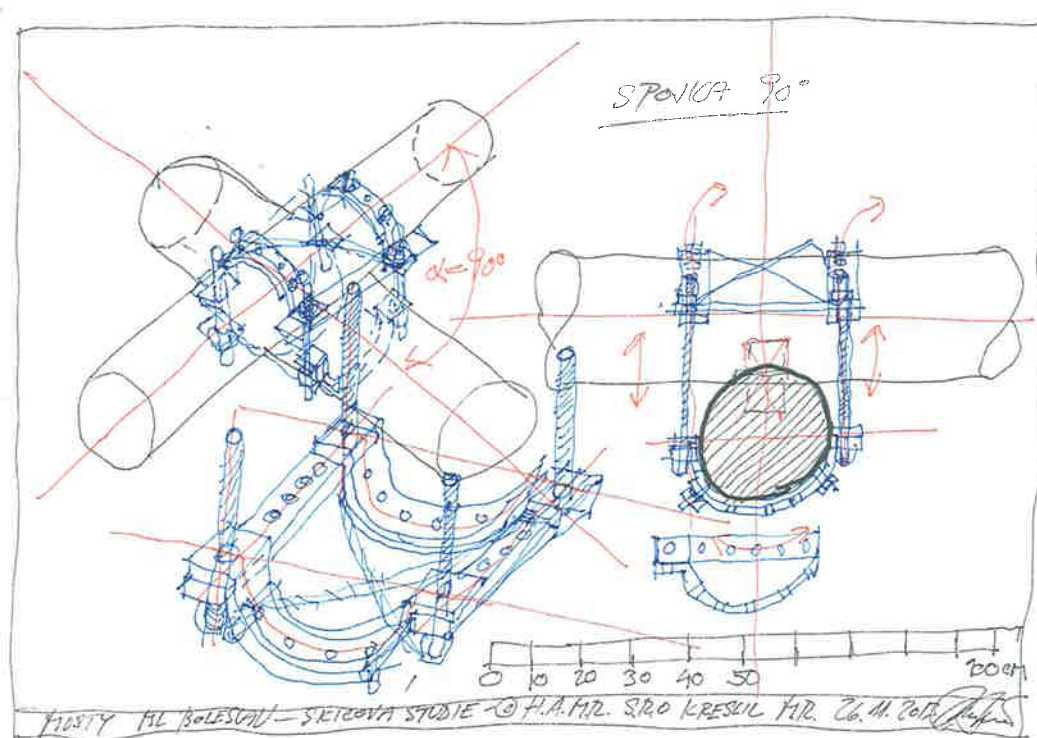

se substruk-
jektovanou”
ury”, která je
ocelové, be-
šně opatrný,
ghetta,” píše
Příhradová
de Boleslavi
m, do něhož
n jako pěší či
ému výkonu
en: nic primi-
akt vstupující
s kultury en-
i máme před
o adaptabil-
nu nahlížíme

Detail spoja
Pri navrhovaní
návrhu rozho

Detail spoja kmeňov

Pri navrhovaní bol kladený dôraz na trvanlivosť. Snahou bolo čo najmenej zasahovať do stredu guľatiny svorníkmi. Preto sa Martin Rajniš pri návrhu rozhodol ísť cestou masívnych strmeňov obopínajúcich kmene.

Na závěr nemůžeme neuvést odkaz na závažný kontext Rajnišova obratu/konverze v architektuře. Konverze znamená přijetí nové identity jedince. Existuje něco závažnějšího, riskantnějšího? A přece to konec moderny spektakulárně provází a v neposlední řadě u velkých architektů – Martin Rajniš k tomu potřeboval cestu kolem světa, jiný architekt se podrobil hlubinné psychoanalýze! Jde o obnovenou schopnost, sílu vzepřít se převaze tíživé reality. Přesto Martina Rajniše tiše podezíráme, napovídá nám to jeho bouřlivácká biografie, že takovéto tíhnutí, gravitace ke sblížení architektury s přirozeným světem, v něm bylo přítomno od počátku. Sám sebe charakterizuje v pojmech pravice, konzervatismus. Konzervatismus – znamená zachovávat to osvědčené, prověřené, odřezávat to, co selhalo a kriticky s rozvahou spojovat záměr s novým; tak se dospívá, ne-li ke „sui generis klasice počátku XXI. století“, tak k „normálnosti“. A ona „normálnost“ je ve společnosti masové spotřeby s kulturou entertainmentu znovu tím, oč máme usilovat. Normálnost je, jak Martin Rajniš uvádí ve své autobiografii, „hrozně důležitá kvalita.“ /5/ Ve zvedacím mostě v Mladé Boleslavi se spojuje unikátnost se solidností, krásou – most je z tohoto hlediska v tom nejlepším smyslu slova „normální“.

Ondřej Beneš, Jakub Heidler, Oldřich Ševčík

Poznámky:

- 1 Podrobný soupis projektů a realizací je obsažen v publikaci RAJNIŠ, Martin, ŠEBESTOVÁ, Magdalena. Pětadvacet tisíc dnů vzpomínek. Praha: Argo, 2016; z nových projektů/realizací zde uvedeme alespoň vzduchloď na terasách Centra současného umění DOX (2016), klackový baldachýn v UMPRUM muzeu v Brně při příležitosti výstavy pověstných Rajnišových skic, experimentální most na Archstojanii v Nikola-Lenivci v Ruské federaci, staví se rozhledna v Jeruzalémě, projektuje se a čeká na schválení transbordéru v Nice ve Francii atd.
- 2 Baumova bilingvní monografie Ulice na konci světa/Strasse am Ende der Welt (Praha, Kant 2007) nabízí další inspiraci při vyrovnávání se s modernou a neméně podnětné srovnání odpovědi na mainstream v moderně s níže uvedenými publikacemi Martina Rajniše.
- 3 Srv. studii „Martin Rajniš – velká architektura mimo mainstream pozdně moderní doby čili oč jde a co může a má jít v soudobé architektuře“ v tomto čísle ARCH-u.
- 4 RAJNIŠ, Martin. Skici-Sketches. Praha: Kant, 2016, s. 56.
- 5 RAJNIŠ, Martin, ŠEBESTOVÁ, Magdalena. Pětadvacet tisíc dnů vzpomínek. Praha: Argo, 2016, s. 108; nejnověji se problematice „přirozeného světa“ a „normálnosti“ v architektuře věnoval v disertaci Jaroslav Sládeček na FA ČVUT.

Zdvíhacia

Autori: Huť ar
Statika: OLYM
Projekt: 2014
Ihtlan: výška 7,
šírka vonkajšia
Foto: Andrea

Zdvíhacia lávka, Mladá Boleslav, 50.4077781N, 14.9357744E

Autori: Huť architektury Martin Rajniš / Martin Rajniš, David Kubík, Tomáš Kosnar

Statika: OLYMPIA project / Matúš Holly

Projekt: 2014 – 2016, realizácia: 2017

Ihlan: výška 7,9 m, šírka 5,7 m, dĺžka 10,8 m; mostovka: dĺžka 10,2 m, šírka vnútorná: 2,0 m, šírka vonkajšia 3,4 m, vo výške 208,7 m n. m., výška storočnej vody Q 100: 210,2 m n. m.

Foto: Andrea Lhotáková, René Volfík (s. 43, 45)

www.hutarchitektury.cz

Martin Rajniš

*1944 Praha
*1969 FA ČVUT Praha

David Kubík

*1980 Pelhřimov
*2005 AVU Praha,
Škola architektury
prof. Emila Přikryla

Tomáš Kosnar

*1983 Most
*2011 FA ČVUT Praha

Mimo mainstreamu

Martin Rajniš – velká architektura mimo mainstream pozdněmoderní doby, čili oč jde a o co může a má jít v soudobé architektuře

Motto: „Moje otázka je zásadní: Je soudobá architektura v krizi?“

Martin Rajniš, „dysgrafik, dyslektik, přečtený levák s polárním výcvikem“, architekt SIAL-u, spoluarchitekt obchodního domu Máj v Praze, autor urbanistické studie a realizací konkrétních budov Nového Smíchova (1998 – 2008) a – architekt „měkkého adaptabilního projektování“, který dosahuje respektu na mezinárodní scéně.

Není snadné vyniknout v mainstreamu současné světové a evropské architektury, jakkoli to na první pohled, ale pouze na první pohled, znamená „stavět tak, jak se očekává“ a „něco“ k tomu dodat. A – to dokonce mnohdy především – mít k dispozici ty stále novější technologie, stavební materiály a armádu expertů. Svět je prostě, jak říkal dramatik Bertold Brecht, „hustě obsazen“. Křesťanství nám sděluje – přesto se s tebou v tom „hustě obsazeném“ a nepřehledném světě počítá, ale – nečekej, začni sám u sebe! A Martin Rajniš, který měl již za sebou kvalitní mainstreamové realizace, začal hledat přes odpověď na otázky svého života a tím i přes architekturu odpovědi na téma *pobytu člověka na Zemi*. Šlo tedy o mnoho. Proč? Stavět mimo hlavní proud architektury, nedostat se přitom do pozice outsidera a podivína, a naopak dostat Global Award for Sustainable Architecture (Paříž, 2014), to je již potvrzení nejen výjimečného díla, ale i *respektu k jedinečné „filosofii architektury“*. Takovým činem, doslova událostí na scéně architektury jsou projekty a realizace Martina Rajniše. Miroslavem Masákem byl označen za našeho „nejzajímavějšího architekta.“ A jistě právem. To vědomě použité adjektivum „nejzajímavější“ nefiguruje jako běžná pochvala, když si nevíme rady a současně tušíme, že zde o něco jde, naopak – jím Miroslav Masák říká: Rajniš to není experiment na okraji, *to je v době provozování architektury radost z tvorby*, to jsou návraty k podstatě architektury.

Co je pozoruhodné? Že se plnému rozsahu činu Martina Rajniše u nás v Čechách nerozumí. Proč? To nám napoví úsudek typu - „*Oproti teším deklarovaným jak jeho tvorbou, tak tzv. >strategií svobody<, se nabízí otázka, zda, resp. nakolik, je jeho architektura skutečně přirozená.*“ či verbální tanečky kolem korektur tzv. poštovnou na Sněžce atd. a apod. Nicméně mít takovéto „jasno“ je často způsob zatemnění, nebo známka toho, že máme skutečnost příliš blízko před očima, že nám celek uniká. Takže *jde o hodnotový horizont, k němuž budeme vztahovat své úsudky*. A tímto horizontem je stav/kondice mainstreamu pozdněmoderní architektury a jejich opozičních průvodců.

Co se odehrává v mainstreamu architektury moderní a pozdně moderní doby? Napovíme v tezech. V architektuře vždy probíhalo vyrovnávání kultury a techniky a epochální odpovědi nacházíme ve velkých stylech minulosti. V moderní době narůstala role techniky do té míry, že se architektura stala maximem moderny, stupňovala se abstrakce, vzdalování se přirozenému světu, tradice byly nahlíženy jako pouto, tedy nikoli jako předávání generační zkušenosti s žitým světem, a na scénu následně vstupovaly opoziční, alternativní (pojem poslední třetiny 20. století), ekologická, regionalistická hnutí či občanské iniciativy. Na pořad dne se dostaly další „podivně samozřejmé a proto prazvláštní“ formulace „humanizace měst“, „humanitní architektura – výzvy, které spíše prozrazují bezradnost, nefundamentálnost takovýchto odpovědí na krizi architektoničnosti pozdně moderní doby. /1/

„Architektura byla a je konzervativní obor“, tradovaná zkušenost stavitelů i stavebníků/klientů zde nadále hraje velkou roli. Do jaké míry to ještě platí pro velmi pozdní modernu disponující novými technologiemi a provázanou s všudepřítomnými trendy k prestižnímu stavění, k nezdrženlivé aktuálnosti a spektakulární atraktivnosti, s proměnou architektury ve zboží? Přesahování různých forem ekonomické a administrativní racionality na životní oblasti, které morálně a esteticky jí nepodléhaly, řečeno s Jürgenem Habermasem, tak dochází ke kolonizaci přirozeného světa v komplexních společnostech. /2/ Architektura velkých společností přes projekty z dílen „architektonických hvězd“ od devadesátých let 20. století okupuje, bez zábran privatizuje horizonty metropolí. Extrémy i reakce na extrémy jdou ruku v ruce. Vývoj se nesmírně zrychlil, mainstreamové směry se střídají stále častěji, překotněji, každých čtyřech až pěti let. Architekt Martin Rajniš bere svět vážně a prožívá jeho rizika a dokáže je i sugestivně zachytit: „Musíme si

Golfová klubovna v Kácově,
foto: Aleš Jungman

Vonkajšia triada v Prahe 7,
foto: Petr Králík

uvědomit,
za celé 17.
stejně pom
A jak žijem
lítou? A co
ruce“: Úkol
a není důvo
potlačen m
vismem a r
to činí větš
odtahován
tj. považuj
Projektujer
turu tak, ja
tímto zpús
závažným
v požadova
nás podsta
denodener
„man“) oku
tendenci p
Jakou takti
ní, individu
ale zde ne
udržitelné“
mi vzdálen
mainstream
chitektura j
Na tom adj
svazující ar
tura odpov
ateliérů vyt
nologii zař
nasyčené n
a taktilním
nitelných lé
složitosti, te
se narkotik.
z pozdněme
Co je tedy d
tota neslož
uvolněnosti
Rajniše, je d
v pozdně m
Kým je Mar
v opozici vů
centrovaná
vyslovuje př
tovaných p
Rajnišova tv
nesouhlas, a
„koncentrov
všudepřítom
Co nesmí by
Martin Rajniš

Podobé

AL-u, spo-
tréních bu-
ování", který

akkoli to na
co" k tomu
gie, staveb-
ě obsazen".
dném světě
alitní main-
rchitekturu
lavní proud
bal Award
a, ale i res-
ě architek-
za našeho
rajímavější"
o něco jde,
rovozování

umí. Proč?
zv. >strate-
írožená." či
ít takovéto
lízko před
ahovat své
ury a jejich

Napovíme
odpovědi
té míry, že
rozenému
zkušenosti
dni třetiny
se dostaly
manitní ar-
odpovědi

ků/klientů
a disponu-
u stavění,
ve zboží?
asti, které
kolonizaci
přes pro-
ábran pri-
nesmírně
Architekt
Musíme si

uvědomit, že ve světě, kde nám za jedenáct vteřin proudí po internetu tolik dat a informací jako za celé 17. a 18. století po celém světě, budeme asi těžko očekávat, že poločas změny bude stejně pomalý jako v bývalých dobách."

A jak žijeme – přesněji, *jak umíme žít – v tomto světě, kde se stále více proplétá realita s virtualitou?* A co se stává v proměnlivém světě hlavním úkolem architektury? Odpověď máme „po ruce“: Úkolem architektury je *podtrhnout moment fyzického setkávání* – tak to hodnotí Herzog a není důvod s ním nesouhlasit. Co zde před námi odkrývá? Přibývá činností, v nichž je předem potlačen moment osobního angažovaného rozhodování (kompenzované vypjatým subjektivismem a radikalismem na sociálních sítích), užíváme a bavíme se tak, jak „se“ to očekává a jak to činí většina, a současně se odvrácenou stranou takového pobývání na světě stává naše odtahování se od „beztvaré masy“ ovšem tak, jak se to právě pod diktátem další aktuality dělá – tj. považujeme za pobuřující to, co se právě za pobuřující začíná považovat. Mutatis mutandis: Projektujeme a stavíme tak, jak se má projektovat a stavět, pozorujeme a hodnotíme architekturu tak, jak se právě běžně soudí; odsuzujeme však to, co se z ní dnes odsuzuje atd. – Jsme tímto způsobem pseudobepečně na křehkém povrchu aktuality – v němž se stírá rozdíl mezi závažným faktem/událostí a efemérní banalitou. To je způsob, jakým jsme na konci moderny v požadovaném modu „up to date“. Ztráta relevance – ztráta schopnosti rozeznávat to, co je pro nás podstatné a co je sekundární, či dokonce pouze třetířadé – je signum doby, které se nám dennodenně předvádí v médiích. Popisujeme zde – přes skrytý diktát „se“ (v německém jazyce „man“) okupující naše myšlení – jednu z Martinem Heideggerem analyzovaných podstatných tendencí pobytu: nivelizaci všech možností bytí.

Jakou taktiku a strategii zvolil Martin Rajniš jako odpověď na takto popisovaný svět? Jeho osobní, individuální zkušenost a vyrovnávání se s tímto světem představuje úžasný čtenářský zážitek, ale zde není bohužel prostor ani pro Rajnišovo významné redefinování „ekologické“, „trvale udržitelné“ atp. architektury. (Rajniš to říká přímo – tyto dočasné intelektuální konstrukce „jsou mi vzdálené.“) Podívejme se proto rovnou na výsledek: *Rajniš je ve vztahu jak k dominujícímu mainstreamu, tak i alternativním směrům radikální.* To je třeba docenit. Co to znamená? Jeho architektura je prostá, přirozeně prostá – ale: žádný redukcionistický, manýristický minimalismus! Na tom adjektivu – „prostá“ – budeme trvat, neboť se do něj koncentruje *Rajnišova odpověď svazující architekturu s pobytem člověka na Zemi* – minimálně v tom smyslu, že je to *architektura odpovědnosti* (toho typu odpovědnosti, který se z velkoprodukcí architektonických ateliérů vytratil), architektura, která „vibruje mezi abstrakcí a konkrétností“ a nepřerůstá v technologií zařizovanou architektonickou metaforu. Je to architektura, která se stává v naší době nasycené nejistotami manifestací *živé zkušenosti s prostorem, přímočarého vztahu s vizuálním a taktickým prožíváním světa.* Architekt Martin Rajniš nalezl a naordinoval jeden z nezpochybnitelných léků na podstatu krizovosti architektoničnosti naší pozdně moderní doby – na opusy složitosti, technologické výstřednosti atp.: „Prostá architektura to není módní dieta, ale zřeknutí se narkotik.“ (J. Asse). Co je nezbytnou podmínkou? Vystoupení, řečeno slovy Martina Rajniše, z pozdněmoderního „archighetta“ s jeho pravidly.

Co je tedy obsahem, intencí Rajnišova „měkkého adaptabilního projektování“? Resumé: „Prostota nesložitého“, Heideggerem akcentovaná „nevyčerpatelná síla prostoty“ a „zdrženlivé uvolněnosti“ (Gelassenheit) /3/ k možnostem současné techniky, přítomná v tvorbě Martina Rajniše, je českými kritiky a teoretiky přehlížena proto, že se fatálně miji s „věcí, o níž běží“ v pozdně moderní architektuře.

Kým je Martin Rajniš a architektura z jeho dílny/hutě? Martin Rajniš je architekt, který může v *opozici vůči celému pozdněmodernímu provozování, produkování* říci: „Architektura je koncentrovaná vášně.“ Pozor – Rajniše je třeba doslova – ví, co říká, proč to říká a proč to vyslovuje přesně anebo s takovou neomalenou upřímností, která přemýšlející kritiky, od zmutovaných provozovatelů entertainmentu skutečně pochopení očekávat nemůžeme, odzbrojí. Rajnišova tvorba je nekonečně vzdálená alternativnímu a aktivistickému chaosu – ne rozptýlený nesouhlas, ale *koncentrovaná odpověď!* I Rajnišovy radostně spontánní experimenty jsou – „koncentrovanou vášní.“ Kdo to nepocítí, je mimo architekturu, ten již podlehl zahlcení infekcí všudepřítomného entertainmentu.

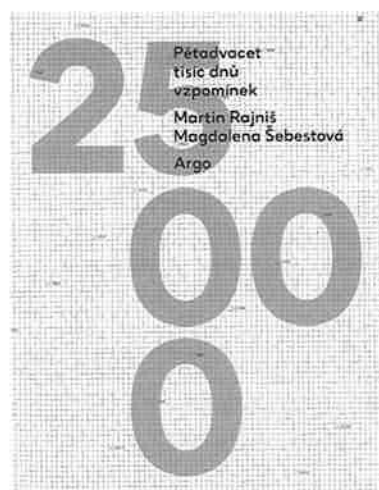
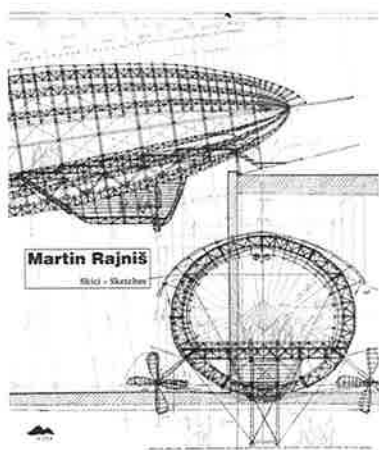
Co nesmí být přehlédnuto ve vztahu k literatuře a její současné mizérii v Čechách? Architekt Martin Rajniš je neméně *výjimečný literát* z rodu Rousseaua; souputník Rousseauvy brutální

Rozhledna Máminka, Hudlice,
foto: Petr Králík

Gulliver, DOX, Praha,
foto: Petr Králík

otevřené zpovědi vtělené do Vyznání/Konfesí. Stejně nezvladatelný a rafinovaný v momentech nejvyšší upřímnosti jako francouzský autor, jako ten, kdo gesticky odkládá konvence, kdo nesmlčí o sobě ani to, co jiní skryjí i před sebou samými. Dosvědčují to spontánní, brutálně upřímné a provokující texty v publikacích „Skici – Sketches“ /4/ a ve „25 tisících dnech vzpomínek“ /5/, kde nezadržitelný proud myšlenek nám připomene, že spisovatel Martin Rajniš pluje na vlně českého Hrabala.

Na vztahu k architektuře Martina Rajniše můžeme měřit i trvající českou malost a potměšilost, na kterou si stěžoval v 17. století Valdštejn. Na střeše galerie DOX 10. prosince 2016 „přistála a levituje“ vzducholoď Gulliver/zeppelin Archa svobody z dílny Martina Rajniše a Leoše Války – a... grantová komise neudělila uvedené výtvarné instituci/galerii grant. To jsou ty české paradoxy. Na závěr dvakrát porušíme pravidla studie. Nejprve si neodpustíme uvedení aspoň čtyř typicky rajnišovských sentencí – někoho mohou pohoršit, jiného nadchnout –, to pak již vypovídá o čtenáři těchto vět: „Architektura je všemocná...Není nic jiného, co nás provází tak důsledně, tak nenápadně a přitom tak silně.“; příroda nám ukazuje, „jak žít s chybami a nezpůsobit katastrofu“; „My jsme první civilizace v dějinách, která není schopna se obklopit prostředím, které máme rádi. Když chceme takové prostředí, nabídnou nám Disney World nebo Las Vegas.“; „A lepší přírodní kousek, než je ženská, nenajdete. Ten design nemá chybu.“ Za druhé, jeden z autorů této studie pokládá za nezbytné vyjádřit úctu před tím, že ve faktograficky více než nasycené publikaci a s jedinečnou literární úrovní neváhal Martin Rajniš uvést pod jedním artefaktem (v Kyjích, 2014) i jména studentů, kteří se na proplétání větví v riskantní výši s nadšením podíleli. Ostatně ve spontánním angažování studentů můžeme spatřovat potvrzení toho, že pro tzv. generace Z (narozeni v letech 1995 až 2010) je „proces, ve kterém produkt vzniká, stejně důležitý jako produkt sám.“ (Pehnt)

Má-li být architekt Martin Rajniš za každou cenu zařazen – snaha „popsat a klasifikovat“ je v architektuře, u historiků a teoretiků architektury, stejně maniakální jako v oboru lékařství – do kategorie „architektonický aktivista“, tak pokleslému duchu pozdně moderní kultury vyjdeme vstříc a napíšeme: Martin Rajniš je velký architekt – aktivista sui generis. Budeme věřit, že nám tuto úlitbu tlaku výše uvedeného „se“ odpustí, neboť dnes tak ceněný tzv. aktivismus zůstává v našem konceptu různorodým a rozporuplným úsilím o překonání deficitů pozdně moderní architektury.

Čím je pro nás fenomén „Martin Rajniš“? Jeho projekty a architektura jsou pro nás jednou ze zásadních odpovědí na klíčové téma moderní architektury – na vyrovnávání kultury a techniky v architektuře. Následovat tuto Rajnišovu aspiraci znamená přestat se topit v trivialitách.

Ondřej Beneš, Jakub Heidler, Oldřich Ševčík

Poznámky:

1 Tato tendence je silná, vidíme to na rychlých překladech úspěšných a vlivných publikací/bestsellerů Jana Gehla (New City Life, 2006; Cities for People 2010; Life Between Buildings, 1971; How to Study Public Life, 2013 s B. Swarre a d.). Výtka adresovaná těmto publikacím „Gehl jde dobrým směrem, ale knize něco chybí.“ je na místě. Pro praktikující architektky nesporně cenné publikace Pavly Melkové (Prožívat architekturu, 2013; Humanistická role architektury, 2016) rovněž mají potřebné ontologické zakotvení.

2 Téma komplexních společností a kolapsu je u nás uchopeno v publikacích: M. Bárta a M. Kovář (ed.): Kolaps a regenerace: cesty civilizací a kultur. Praha: Academia, 2011; Čilek (ed.): Tři svíce za budoucnost. Návody a nápady jak přežít konec světa. Praha: Novela bohemia, 2012 – bohužel bez vztahu k architektuře!

3 Srv. HEIDEGGER, Martin. Věda, technika a zamyšlení. Praha: Oikoyomenh, 2004; zejm. Otázka techniky, s. 7-35.

4 RAJNIŠ, Martin. Skici – Sketches. Text Jiří Horský. Praha: Kant, 2016. ISBN 978-80-7437-213-1.

5 RAJNIŠ, Martin, ŠEBESTOVÁ, Magdalena. Pětadvacet tisíc dnů vzpomínek. Praha: Argo, 2016. ISBN 978-80-257-1970-1. V této publikaci je i reprezentativní soupis a představení projektů a realizací Martina Rajniše.

O růstu a navrhování

První zářijový navrhování v a technických – Kohler ETH tzv. „akadem výstavy, jejím symposia ME textu třetího se kompleme zemřelé Zaze hostí právě ty venty či ještě obraz působí koby společně dvou tematick Otázka ovšem jako renesaně nanejvyšší ji tro hala zcela mi kých systéme tolerance, pr potenciálně o než dynamick determinován nejsou dány základní mož adaptovat. Po architekt zde -živý systém s oporu v teori synchronizac i na biologii – V této souvisl ním aktuálním knih v dějinác D'Arcyho W. biologie zaver tura – např. s podléhající fy – to vše jsou fyziky. Ani on jejich formy j fyzikálními pr lze sázet na o se jako živé o podnětné, ve

Poznámky:
1 Srv. PANOF.
2 Srv. P. Kúrka
3 THOMPSON